

Вивчення наукового тексту з позицій функціонально-стилістичного підходу

Теоретичним підґрунтям дослідження наукового стилю як об'єкту засвоєння носіями мови являються досягнення функціональної стилістики, психології і асоціативної граматики. В сучасній лінгвістиці науковий стиль вивчається з позицій функціонального підходу в синхронічному і діяхронічному аспектах (Р.С. Алікаєв, О.О. Баженова, М.П. Брандес, А.М. Васильєва, М.М. Кожина, М.П. Котюрова, Н.М. Ларіохіна, О.Д. Митрофанова, Н.М. Разінкіна, Н.К. Рябцева, О.Я. Шайкевич та ін.). На сучасному етапі розвитку лінгвістики виявлений комплекс стильових засобів, які створюють специфіку мовленнєвої організації наукового тексту (О.О. Баженова, А.М. Васильєва, М.М. Кожина, М.П. Котюрова, Н.В. Кириченко, В.О. Салімовський, Т.Б. Трошева та ін.), автор і адресат наукового тексту, його цілі та завдання, специфіка смислового розгортання (О.О. Баженова, Т.Б. Іванова, М.М. Кожина, Т.Н. Плюскіна). Створені моделі цілісного наукового тексту, що визначає специфіку організації мовних одиниць дотекстового і текстового рівнів (О.О. Баженова, М.П. Котюрова). Суб'єкт наукової діяльності представлений як екстралінгвістичний фактор, який сукупністю індивідуальних та соціальних рис визначає специфіку наукового тексту (Н.С. Болотнова, Л.М. Лапп, М.П. Котюрова, С.В. Гричин та ін.). В науковій сфері як в статистичному так і в динамічному аспектах охарактеризовані текстові параметри наукового тексту з врахуванням екстралінгвістичних факторів, що їх обумовлюють (І.Р. Гальперін, Л.Р. Дускаєва, Т.В. Матвєєва, М.П. Котюрова, М.М. Кожина, Т.М. Плюскіна, Т.Б. Трошева).

Вивчення наукового тексту з позицій функціонально-стилістичного підходу має особливо вагоме значення для дослідників, оскільки саме в науковому тексті спеціально фіксується професійна пізнавальна діяльність

вченого. Аналіз наукового тексту має кінцевою метою розуміння його змісту з врахуванням комунікативно-пізнавальної специфіки [1: 45]. Рівнями розуміння наукового тексту М.П. Котюрова вважає інтралінгвістичний (фіксує увагу читача на одиницях мовної системи – лексичних, морфологічних, синтаксичних); перехідний від інтралінгвістичного до екстралінгвістичного (здійснюється сприйняття хоча б основних властивостей тексту, що співвідноситься з предметом думки); екстралінгвістичний (враховує специфіку типового змісту як наукове знання) [1: 45].

Ціль наукового тексту – внести вклад в наукову картину світу, носієм якої виступає адресат. Наукова картина світу за О.О. Селівановою – це система знань, що синтезує теоретичний доробок зі знаннями світоглядного характеру як результатом цілісного узагальнення пізнавального досвіду людства [3: 491]. Тому адресат наукового тексту – не просто читач і спостерігач, а партнер і співмислитель, оскільки для наукового спілкування потрібне взаєморозуміння, про це ми можемо стверджувати, розглядаючи науковий текст з позицій М.М. Бахтіна як комунікативно-спрямований діалог науковців, який націлений на пошук і опис невідомих знань. Н.К. Рябцева виділяє властивості, які забезпечують цю реалізацію: структурованість змісту, рекурсію в його розгортанні і прогресію в його «нарощуванні» [2: 14].

Література

1. Котюрова М.П. Функционально-стилистический анализ научного текста // Речевое общение. – 1997. – Вып. 5 (5). – С. 44-47.
2. Рябцева Н.К. Теоретическое и лексикографическое описание научного изложения: Межязыковой аспект: научный доклад по опубликованным трудам, представленный к защите на соискание ученой степени доктора филологических наук: 10.02.19 / Н. К. Рябцева. – Москва, 1996. – 112 с.
3. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.